

Význam výuky tance na ZUŠ jako počáteční cesta k tanečnímu umění

ZORA BRECZKOVÁ / ZUZANA ZÍTKOVÁ

Taneční obory v základních uměleckých školách by měly otevírat cestu k vyššímu „levlu“ porozumění tance, od jeho prostoty a pestrosti až po vědomé používání těla jako nástroje k přenosu emocí, myšlenek – hlubších či povrchních, a to ať už se bude jejich absolvent zabývat na svém vrcholu jakýmkoli druhem tancem.

Ačkoli je to přetrvávající, tak žádoucím absolventem TO už není pouze pružný, brilantní tanečník ve skvělé kondici s ideální taneční postavou. Stejně důležitá jako fyzická příprava je i **kultivace osobnosti tanečníka**, rozvoj jeho hudebně-pohybového citění a osobitého emočního i myšlenkového vyjádření. Rozhodující vliv na posun uvažování od čistě technického a výkonnostního pojetí k celkovému formování osobnosti tanečníka (s nějakými klíčovými kompetencemi) měly dvě výrazné osobnosti – Jarmila Jeřábková a Jarmila Kröschlová, které si při tvorbě osnov (pro tehdejší LŠU v 60. letech 20. století) rozuměly v zásadních bodech moderní taneční výchovy: **Kvalitní systém taneční a fyzické přípravy nesmí ohrožovat zdraví a deformovat tělo.**



Z těchto principů vychází výuka dodnes, přestože se o obsahu, terminologii a pojetí současného tance vedou velké diskuse. Obor je velmi pestrý z pohledu tanečních přístupů. V současných debatách se projevují rozličná zaměření a umělecké zkušenosti jednotlivých pedagogů. Kultivace osobnosti, práce s tělem jako s komunikačním prostředkem, předávání uměleckých tanečních hodnot (historie, tradice, současná orientace na taneční platformě) a k tomu

spokojený a zdravý tanečník, to jsou dodnes spojovací hlediska všech moderních tanečních pedagogů. Kultivace osobnosti tanečníka je dokonce chápána v širším smyslu než dříve. Zahrnuje i obecně kulturní přehled, schopnost spolupráce a tvůrčího napojení, reflexi a sebereflexi.



Zeptali jsme se Zuzany Zítkové, učitelky na ZUŠ Hronov, lektorky, porotkyně a členky odborné rady NIPOS pro scénický tanec, jak ona vnímá úlohu výuky tance na ZUŠ. Odpověď shrnula do čtyřech oblastí – 1) Přirozenost a principy, 2) Bezpečnost a zdraví dítěte, 3) Hudební složka v tanci a 4) Výtvarné a divadelní propojení.



1. Přirozenost a principy

Tanec je přirozený projev člověka, prostředek komunikace, vyjadřování pocitů, emocí. Propojení pohybu s uměním, krásou, vnitřním prožitkem. V tanci rozvíjíme všechny stránky člověka (fyzické, duševní). Je to komunikační nástroj ve vnímání prostoru kolem nás, lidí. Je jedním ze základních projevů života a osobně si myslím, že tančit umí každý. Proto je pohybová podpora nesmírně důležitá už od útlého věku.

Tanec má spousty podob, které můžeme rozdělit do různých kategorií (např. současný tanec, klasický tanec, lidový tanec, společenský tanec atd.), má svá pravidla, techniku, účel. Ale na co se nesmí zapomenat je vnitřní prožitek. Na základě prožitku hledáme a nacházíme vlastní pohybové vyjádření. Tím si vytváříme osobitý pohybový slovník. Děti, které k nám přicházejí tančit, mají své představy, fantazii, a především svou osobitost, kterou je důležité rozvíjet do volného, spontánního projevu, který vždy odkryje emocionální stránku jedince, se kterou je důležité citlivě nakládat.

Taneční pohybová forma byla dříve cílem a její kvalita měřítkem. Dnes je při tanci zapotřebí přemýšlet, odkud pohyb vychází, zda je tělesně proveditelný bez budoucích zdravotních následků. K tomu nám pomáhají pohybové a fyzikální principy, které jsou běžnou součástí každodenního života (např. napětí, tah, švih). Tah nám pomáhá celé tělo připravit do správného tanečního postavení, kdy při stoje spatněm na místě si uvědomíme osu těla, která vychází ze země, prochází mezi chodidly, dolními končetinami, pokračuje středem těla, vychází z temene hlavy a směřuje vzhůru do vesmíru. Představou nekonečného tahu po ose se naše tělo správně narovná a vytáhne.

2. Bezpečnost a zdraví dítěte

Ve výuce je důležité usilovat o ideální provedení pohybu. Součástí procesu pochopení principů je práce s chybou. Vědomé provádění správných a chybných pohybů pomáhá k rychlejšímu pochopení pohybového principu. Výuka na ZUŠ nám umožňuje pracovat s dětmi od útlého věku, kdy je tělo velmi pružné a poddajné. Proto máme velkou odpovědnost, jak s tímto tělíčkem budeme pracovat a jaké pohybové návyky si osvojí v naší výuce tance. Je zapotřebí přistupovat ke každému jedinci individuálně vzhledem k jeho duševní a fyzické vyspělosti. Důležité je znát dané fyzické omezení. Je to fyzický stav, se kterým dítě přichází do výuky např. neprotaženost, hypermobilita. Díky správnému vedení můžeme pozitivně pomoci k lepšímu fungování pohybového aparátu. Taneční choreografie musí mít hudební i dějovou dramaturgii, má i svoji výtvarnou složku a představuje jedinečné propojení všech těchto uměleckých oborů.

3. Hudební složka v tanci

Hudební složka je důležitou součástí výuky tance. Používá se buď v reprodukované formě, nebo v korepetici. Hudba tanec doprovází od počátků lidstva a je její nedílnou součástí. Spolupráce s hudebním kolegou je velmi cenná, dětem to pomáhá přivlastnit si hudební formy, vnímat rytmus, rozpoznat tempo. To vše je nezbytné ke studiu tance, aby tanečník uměl do budoucna pracovat s hudební předlohou, kterou si vybere pro svou taneční choreografii. Je velmi důležité pracovat s kvalitním hudebním dílem, které bude doprovázet jejich taneční choreografii. Tady může být nápomocna spolupráce hudebníka a tanečníka, kdy hudebník nasměruje tanečního pedagoga k výběru vhodné hudební skladby.

Inspirovat bývá i spolupráce hudebního korepetitora přímo s tanečníky – přímo na tanečním sále vzniká hudba pro tvorbu taneční choreografie. Nejen, že vznikne z hudební improvizace autorská tvorba přímo ušitá na dílo taneční, ale zároveň se vytvoří mezi tanečníky a hudebníkem jedinečné propojení založené na vzájemném naslouchání si.

4. Výtvarné a divadelní propojení

Výtvarné umění je v tanci zastoupeno scénou, kostýmy, popřípadě rekvizitami. I tady je spolupráce výtvarného pedagoga žádoucí a pro tanečního pedagoga inspirující. K dotvoření choreografie po výtvarné stránce je vhodné zapojení dětí, které se na tanečním díle podílejí pohybově. Díky své fantazii a výtvarnému cítění mohou být velmi nápomocny. Literární a dramatické prvky jsou častým jevem v tanci. Choreografie mívá příběh, který je pohybově ztvárněn. Mluvený projev může být součástí vystoupení.

Dnešní výuka tance už není jen o pohybu, ale o myšlenkách, pocitech, o vnitřním prožitku, osobitosti a jedinečnosti jedince, o spolupráci, znalosti svého těla a duše, spojení a využívání celého uměleckého spektra, které tanečníkovi otevírá nekonečné možnosti se rozvíjet a chápat umění jako celek.

Zora Breczková, ředitelka ZUŠ Klášterec nad Ohří, členka Kolegia UR ZUŠ a předsedkyně taneční sekce

Zuzana Zítková, učitelka TO na ZUŠ Hronov, členka odborné rady NIPOS pro scénický tanec